

การพัฒนา รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย: II กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

The Development of Education Models for Parents of Young Children: II A Case Study of Banwangbuasamakkiwittaya School, Kantharawichai District Mahasarakham Province

วรรณิษา หาคูณ¹
Vannisa Hakoon¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนา รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 1-2 อายุ 3-6 ปี โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 19 คน มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ขั้นที่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2) การพัฒนา รูปแบบ ขั้นที่ 3) การให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ขั้นที่ 4) การติดตามผล เครื่องมือที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย 2) แบบบันทึกหลังการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3) แบบสอบถามความพึงพอใจผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 4) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการบรรยาย และใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. มีรูปแบบในการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การให้ความรู้แบบรายบุคคล/ครอบครัว ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างแรงจูงใจ 2) การให้ความรู้ ที่ถูกต้อง 3) การลงมือปฏิบัติ และ 4) การติดตามผล รูปแบบที่ 2 การให้ความรู้แบบกลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประชุม เพื่อถอดบทเรียนจากการให้ความรู้ผู้ปกครอง ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน 2) การเตรียมการจัดอบรม 3) การอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผลการใช้รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีคู่มือการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โดยจัดทำ

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Faculty of Education, Mahasarakham University

เป็นชุดกิจกรรม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหารายบุคคล/ครอบครัว แผนการจัดกิจกรรม และสื่อ
การให้ความรู้ ซึ่งพบว่า มีคะแนนความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เท่ากับ
4.57 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

คำสำคัญ: ผู้ปกครอง, เด็กปฐมวัย การให้ความรู้แบบรายบุคคล/ครอบครัว การเยี่ยมบ้าน การให้ความ
รู้แบบกลุ่มใหญ่ การอบรม

Abstract

This research aimed to develop and study the use of education models for parents of young children a case study of Banwangbuasamakkiwittaya School, Kantharawichai district Maharakham province. The samples were 19 parents of young children (K.1-K.2) aged 3 to 6 years old studying in the second semester of the academic year 2018 at Banwangbuasamakki- wittaya School, Kantharawichai District, Maharakham Province. A process of the model consisted of 4 phases ; stage 1: studying basic Information, stage 2: development of model, stage 3: educating parents and stage 4: Following up. The instruments were ; parents and young children record, after education for parents record, satisfaction questionnaires and interviews. The qualitative data was analyzed through describing and content analysis. The quantitative data was analyzed using statistics.

The research revealed:

1. The results showed that the care management model for patients with uncontrolled diabetes was composed of 2 main parts ; 1) Individual /family education by home visit of 4 phases ; 1) Motivation, 2) To provide accurate knowledge, 3) actions and 4) Following up. 2) Large group education by training ; of 4 phases ; 1) Conference to take lessons from educating parents, 2) Prepare training, 3) Workshops to educate parents and 4) educational exchange.

2. The use of education models for parents of young children ; A Handbook for Parents of Young Children: Analysis of individual / family problems, planning activities and media knowledge and the average of parents' satisfaction was 4.57 on the scale of 5.

Keywords: Parents, young children, individualized/family education, home visits, large group education, training

บทนำ

ครอบครัว คือ สถาบันทางสังคมแห่งแรกของเด็กปฐมวัย ที่ประกอบด้วยสมาชิก ในครอบครัวที่สำคัญ ได้แก่ พ่อ แม่ และลูก บทบาทหลักของครอบครัว คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น และอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ด้วยความรัก ความเข้าใจ รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับลูกหลาน นอกจากนี้พ่อแม่จะทำหน้าที่เป็นครูคนแรก ของลูก เพื่อสร้างลูกให้เป็นคนดีของสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย เด็กปฐมวัยที่อาศัยอยู่ในครอบครัว ที่มีหลักการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง เหมาะสม จะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในทุกๆ ด้าน และส่งผลต่อศักยภาพของเด็กให้เติบโตสมวัย (สุทธิพรธม อีร์พงค์ และคณะ, 2559: 15) ซึ่งเด็กปฐมวัยแบ่งเป็นสองช่วงอายุ คือ เด็กอายุ 0-3 ปี และ 3-5 ปี ทั้งสองช่วงอายุนี้ครอบครัว ต้องเป็นหลักในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการ ด้วยเหตุว่าเด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ให้มีชีวิตรอดปลอดภัย ได้รับการคุ้มครองป้องกันและได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556ก: 7) นอกจากนี้จากการติดตามพัฒนาการของเด็กไทยพบว่า เด็กมีพัฒนาการล่าช้าทั้งทางด้านสติปัญญา การคิด การวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ภาษา และการปรับตัว เนื่องจากขณะนี้เด็กปฐมวัยได้รับการสนับสนุนที่ไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของวัย เช่น การที่ผู้ปกครองให้เด็กเรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้าโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง การเร่งเรียน เขียน อ่าน เกินพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การใช้สื่อเทคโนโลยีเลี้ยงดูเด็ก เช่น

โทรศัพท์มือถือ หรือโทรทัศน์ ก็มีผลสำคัญที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (สุริยา ช้องเสนาะ, 2558: 2-3) ดังนั้น การให้การศึกษาลำหรับผู้ปกครองจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มศักยภาพการเลี้ยงดูให้ถูกต้องและมีพัฒนาการที่ดี วิธีการให้การศึกษแก่ผู้ปกครองนี้มีหลากหลายวิธีทั้งทางตรง ทางอ้อม หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องเป็นผู้ให้การศึกษาลำหรับผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 9)

นอกจากพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยแล้ว เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่บุคคลที่มีความสำคัญเปรียบเสมือนครูคนที่สองของเด็ก คือ ครูผู้สอนในห้องเรียนปฐมวัยที่เด็ก ๆ ต้องมาเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมโรงเรียน มีเพื่อน พี่ที่เด็ก ๆ ต้องเรียนรู้มากมาย และครูผู้สอน ก็จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองตลอดจนคนในสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการดูแลเด็กปฐมวัย เพื่อให้การดูแลเด็กเป็นไป ทั้งที่บ้านและโรงเรียน ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาที่เด็ก ครอบครัว และระบบการศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยควรสอดคล้องกับธรรมชาติตามวัย อย่างทั่วถึง ทั้งกลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งครอบครัวต้องได้รับการพัฒนาให้เข้าใจถึงความสำคัญและการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวัย ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักแก่เด็กปฐมวัยในชนบทให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เช่น การให้ความรู้ ในการเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น (สุริยา ช้องเสนาะ, 2558: 3-4) การเลี้ยงดูเด็กควรเริ่มต้นที่บ้านพ่อแม่ผู้ปกครองคือบุคคลสำคัญ แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกบ้าน ปู่ ย่า ตา ยาย คือบุคคลใน

ครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลบุตรหลาน แทนพ่อแม่ ขณะที่บางครอบครัวจะจ้าง พี่เลี้ยงดูแลเด็ก ดังนั้น พ่อแม่ควรวางพี่เลี้ยงเด็กที่มีความรู้ในการดูแลเด็กด้วย (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2556: 5) นอกจากนี้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด-5 ปี สามารถช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัย และสามารถช่วยเสริมสร้างความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก โดยทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองสามารถใช้ของเล่นภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือสอดแทรกตามกิจกรรม ในชีวิตประจำวันได้ โดยใช้สิ่งของที่มีอยู่ในบ้านมาประยุกต์ใช้ในการเล่นกับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนาน และอยากร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ควรจะทำตอนที่เด็กมีสภาวะทางร่างกาย มีความพร้อม มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และปลอดภัย (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป.: 94) เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ จึงทำให้แนวคิดการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทสำคัญ แต่การจะดำเนินงานในลักษณะนี้ ต้องสนองตอบต่อความต้องการที่หลากหลายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ดังนั้น หัวใจสำคัญส่วนหนึ่ง ของการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย คือ ผู้จัดการศึกษา จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองแต่ละกลุ่ม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยต้องอาศัยการทำงานประสานกัน ระหว่างบ้าน สถานศึกษา ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเด็กปฐมวัย บรรลุเป้าหมายที่คาดหวัง (นัยนา อิศสระวิทย์, 2549: 91, 157)

จากการได้มีโอกาสดำเนินการโครงการหนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 และการดำเนินโครงการวิจัย การให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอ กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และหลังจากการดำเนินการของโครงการวิจัยการให้ความรู้ผู้ปกครองปี 2559 ไปแล้วนั้น ช่วยให้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง 2 รูปแบบ คือ การให้ความรู้แบบรายบุคคล/ครอบครัว ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน และการให้ความรู้แบบ กลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการอบรม ซึ่งทำให้ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัยด้วยวิธีการที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันแล้ว ยังสามารถขยายผลไปยังเพื่อนบ้าน และเด็กปฐมวัยก่อนที่จะเข้าโรงเรียนที่เป็นพี่น้องหรือญาติกันก็ได้ เกิดการส่งต่อความรู้ จากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งด้วยวิถีของครอบครัวและชุมชน ไม่กระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสุข และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนี้ในการดำเนินโครงการวิจัยดังกล่าว ยังมีข้อค้นพบการวิจัย หลายประเด็น ดังนี้ ข้อเสนอแนะจาก ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจากการตอบแบบสอบถาม ความพึงพอใจ ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ดี น่าสนใจ ได้รับความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อยากให้มีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ เพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรม หากิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของผู้ปกครอง บางคนที่ไม่ค่อยมีเวลาอยู่บ้านดูแลเด็ก นอกจากนี้แล้ว นิสิตที่มีโอกาสได้ลงพื้นที่ไปให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ยังได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน การ

แก้ไขปัญหา และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้การให้ความรู้ผู้ปกครองสอดคล้องกับลักษณะของบุคคล/ครอบครัว ที่แตกต่างกัน การพัฒนาตนเองและหล่อหลอมตนเองทั้งบุคลิกภาพ การใช้ภาษา ในการสื่อสาร การปรับตัว และใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ได้เห็นการทำงานของ ครูปฐมวัยว่าไม่ได้ทำงานเพียงคนเดียว แต่ยังมีเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น อีกทั้งบุคคลในสถานศึกษา บ้าน ชุมชน และสังคมที่อยู่แวดล้อมเพื่อประสานความร่วมมือกันทำงานพัฒนา เด็กปฐมวัยให้เติบโตไปอย่างมีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และยังได้พบประเด็นปัญหาที่น่าสนใจในการลงพื้นที่ไปให้ความรู้ผู้ปกครองอีก อันได้แก่ ความต่อเนื่อง และสม่ำเสมอของการดำเนินโครงการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงหนึ่งในปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนา คือ การปล่อยให้เด็กปฐมวัยอยู่คนเดียวเป็นเวลานาน ในการดูรายการที่ออกอากาศรายวันผ่านสื่อดิจิทัลต่างๆ การเลือกโภชนาการและการออกกำลังกาย ที่ถูกต้องให้กับเด็กปฐมวัย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองในครอบครัวเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญมากที่สุดสำหรับ เด็กปฐมวัย เป็นเสมือนครูคนแรกของเด็ก มีปัญหาบางประการที่ได้รับการแก้ไข และยังมีอีก หลายประการที่ต้องการได้รับการแก้ไข และพัฒนาต่อไปให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เพราะการดำเนินโครงการวิจัยใช้ระยะเวลาเพียงปีเดียวยังคงไม่เห็นผลที่แน่นอนมากนัก พร้อมกันนั้น จะได้เป็นการขยายเครือข่ายการให้ความรู้ผู้ปกครองให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นด้วย ผู้วิจัย จึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนารูปแบบ การให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ปีที่ 2 นี้ เพื่อให้

เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียน บ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียน บ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองของ เด็กปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังบัว-สามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้มีการพัฒนาให้ที่มีความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ผู้ที่สนใจศึกษาสามารถนำไปใช้ได้ โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ หากสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยได้นำหลักการไปประยุกต์ ใช้จะเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น ทั้งในการสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกัน ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน เพื่อให้เด็กปฐมวัยเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพ แห่งบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1-2 อายุ 3-6 ปี โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 19 คน/ครอบครัว

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ตั้งแต่เดือนมกราคม-สิงหาคม 2561 ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 120 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย มีค่า IOC เท่ากับ 0.67
2. แบบบันทึกหลังการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย มีค่า IOC เท่ากับ 0.67
3. แบบสอบถามความพึงพอใจผู้ปกครองเด็กปฐมวัย มีค่า IOC เท่ากับ 0.56
4. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย มีค่า IOC เท่ากับ 0.67

ขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ภายใต้การดำเนินการวิจัยที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ดังนี้

- 1) ส่งหนังสือแจ้งการดำเนินการโครงการวิจัยไปยังโรงเรียน โดยขอความอนุเคราะห์ให้ครูประจำชั้นอนุบาล 1- 2 เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ให้นำหมายวัน เวลา ที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้ปกครอง
- 2) ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ (coaching) สร้างความเข้าใจในการลงเก็บข้อมูลกับนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 จำนวน 33 คน
- 3) ผู้วิจัยและนิสิตดำเนินการลงพื้นที่โรงเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการ ความสนใจ สภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ข้อมูล จากครูประจำชั้นและการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบ

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 มาวิเคราะห์ความต้องการเพื่อหาแนวทาง ที่เหมาะสม
- 2) ได้วิธีการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 2 วิธี ได้แก่ การให้ความรู้แบบรายบุคคล/ครอบครัว ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน และการให้ความรู้แบบกลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการอบรม

ขั้นที่ 3 การลงพื้นที่วิจัย

การให้ความรู้แบบรายบุคคลหรือรายครอบครัว ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน จำนวน 3 ครั้ง โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ (coaching) อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษา และสร้างความเข้าใจกับนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 จำนวน 33 คน โดยแบ่งนิสิตเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ดูแลการให้ความรู้ผู้ปกครอง 2-3 คน/กลุ่ม โดยในการลงพื้นที่วิจัยนิสิตมีบทบาท ดังนี้

- 1) วางแผน เตรียมสื่ออุปกรณ์ในการไปให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กลงพื้นที่ไปยังบ้านของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างเพื่อไปให้ความรู้ผู้ปกครอง ตามความต้องการแบบรายบุคคล/ครอบครัวด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน จำนวน 3 ครั้ง
- 2) เก็บข้อมูลการดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยการจดบันทึกหลังจากลงพื้นที่ในแต่ละครั้ง นิสิตและผู้วิจัยจะประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน ครั้งต่อไป
- 3) การให้ความรู้แบบกลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการอบรม ด้วยวิธีการจัดอบรม จำนวน 1 ครั้ง สถานที่ใช้อาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียน หลังการจัดอบรมผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย นิสิต และครูที่เข้าร่วมโครงการ

ขั้นที่ 4 การติดตามผล

โดยผู้ปกครองประเมินความพึงพอใจต่อการให้ความรู้ และสอบถามข้อมูล จากครูประจำชั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการบรรยาย และใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย: II กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จากผลการศึกษวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ ความรู้ที่ผู้ปกครองต้องการได้รับ คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างถูกวิธี และการส่งเสริมเด็กให้เติบโตตามวัย ด้วยพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพบว่า มีรูปแบบในการให้ความรู้ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การให้ความรู้แบบรายบุคคล/ครอบครัว ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างแรงจูงใจ 2) การให้ความรู้ที่ถูกต้อง 3) การลงมือปฏิบัติ และ 4) การติดตามผล รูปแบบที่ 2 การให้ความรู้แบบกลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการอบรม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประชุม เพื่อถอดบทเรียนจากการให้ความรู้ผู้ปกครองด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน 2) การเตรียม การจัดอบรม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ จัดเตรียมสถานที่ และอบรมและจัดนิทรรศการให้ความรู้ผู้ปกครอง ประกอบด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ การส่งเสริมเรียนรู้ภาษาไทย และ

ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทาน และ เกมการศึกษา การส่งเสริมให้เด็กเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ โดยการปลูกและทำอาหารร่วมกับผู้ปกครอง การส่งเสริมให้เด็กออกกำลังกาย โดยใช้กิจกรรมการเดินแอโรบิก และการเล่นสูล่าฮุป และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติ 3) การอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผลการใช้รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียน บ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ได้คู่มือการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ซึ่งจัดเป็นชุดกิจกรรมประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหารายบุคคล/ครอบครัว แผนการจัดกิจกรรม และสื่อการให้ความรู้ ซึ่งมีคะแนนความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เฉลี่ยเท่ากับ 4.57 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ซึ่งด้านที่มีคะแนนมากที่สุดคือ ควรจัดเป็นกิจกรรมต่อเนื่องทุกปี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 รองลงมาคือ รูปแบบการจัดกิจกรรมและสื่อมีความน่าสนใจ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 รองลงมาคือ ได้รับความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปใช้ได้จริง และความเหมาะสมของกิจกรรมในภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และด้านสุดท้ายคือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย: II กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษวิจัย

1. รูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวังบัวสามัคคี

วิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ ความรู้ที่ผู้ปกครองต้องการได้รับคือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างถูกวิธี และการส่งเสริมเด็กให้เติบโตตามวัย ด้วยพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพบว่ามีรูปแบบในการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 2 รูปแบบ คือ

1.1 การให้ความรู้แบบรายบุคคล/ครอบครัว ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างแรงจูงใจ ให้ความเชื่อมั่นว่าวิถีชีวิตที่เคยดำเนินมานั้นดีแล้วอย่างไร และสอดแทรกเนื้อหาทางวิชาการเข้าไปเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนำไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (2) การให้ความรู้ที่ถูกต้อง เมื่อต้องให้ความรู้ผู้ปกครองที่เป็นวัยผู้ใหญ่ต้องสร้างความไว้วางใจ เชื่อมั่น และการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ปกครอง เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่การไปสอนหนังสือให้ผู้ใหญ่ (3) การลงมือปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมที่ให้ความรู้กับผู้ปกครองจะต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่าย ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น ไม่ต้องหาซื้อ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครอง ว่าสิ่งที่มีอยู่แล้วรอบๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็น พืชผักสวนครัว แก้วพลาสติก ลังกระดาษ ขวดน้ำ ล้วนแล้วแต่นำมาเป็นของเล่นให้กับเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ รวมไปถึงนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ก็ยังสามารถนำมาเล่าให้ลูกหลานฟังได้ ไม่จำเป็นต้องไปหาซื้อตามร้านหนังสือต่างๆ เท่านั้น หรือแม้แต่อาหารพื้นบ้านก็เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการให้เด็กได้ไม่จำเป็นต้องซื้อในร้านค้าสะดวกซื้อ หรือมีราคาแพงๆ เท่านั้น (4) การติดตามผล โดยใช้สมุดบันทึกในกิจกรรมต่างๆ เช่น สมุดบันทึกการปลูกผัก สมุดบันทึกการเล่านิทาน เด็กเป็นคนวาดภาพ ระบายสี ผู้ปกครองช่วยสอนขีดเขียน ทั้งชื่อ-สกุล ชื่อพืชผัก ชื่อตัวละครในนิทาน

เป็นต้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวข้างต้นจะส่งเสริมให้ผู้ปกครอง พี่น้อง ในครอบครัวเดียวกัน เพื่อนบ้าน ลุง ป้า น้า อา ได้มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน เสริมสร้างความรัก ความอบอุ่น มีความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 9) อธิบายว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการเสริมสร้างศักยภาพ การเลี้ยงดูให้ถูกต้องและมีพัฒนาการที่ดี วิธีการให้ความรู้ผู้ปกครองนั้นมีหลายวิธี ทั้งทางตรง ทางอ้อม การจัดการศึกษาอาจจำแนกเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย และมีความสอดคล้องกับ วรนาท รักสกุลไทย และคณะ (2554: 97) อธิบายว่า การเยี่ยมบ้านเด็กถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากอีกกิจกรรมหนึ่ง เพราะจะทำให้คุณครูทราบถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเด็ก ทำให้มีความเข้าใจ ในพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น และเพื่อให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ รู้สึกอยากเล่าปัญหา กล้าซักถามมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งในการเยี่ยมบ้านของครูนั้นเป็นการดูแลเด็กรายบุคคลอย่างใกล้ชิด เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากสภาพจริง และสิ่งแวดล้อมทางบ้านที่เด็กอาศัยอยู่ สะท้อนให้เห็นการทำงานร่วมกันของครูกับผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย อันจะทำให้เด็กได้รับการส่งเสริม และพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สรวดี เฟิงศรีโคตร และจันทร์ชลิ มาพุทธ (2554: 65) ซึ่งได้พัฒนา และศึกษาผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1.1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน และการมีข้อตกลงร่วมกันในการทำงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง 1.2) วัตถุประสงค์เพื่อ

พัฒนาเด็ก ผู้ปกครองและโรงเรียน 1.3) ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 2 แบบ ได้แก่ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 1.4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล 1.5) บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือกับชุมชน 2) ผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า รูปแบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก

1.2 การให้ความรู้แบบกลุ่มใหญ่ ด้วยวิธีการอบรม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การประชุมเพื่อถอดบทเรียน จากการให้ความรู้ผู้ปกครอง ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้าน (2) การเตรียมการจัดอบรม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ จัดเตรียมสถานที่ และอบรมและจัดนิทรรศการ ให้ความรู้ผู้ปกครอง ประกอบด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ การส่งเสริมเรียนรู้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานและ เกมการศึกษา การส่งเสริมให้เด็กเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ โดยการปลูกและทำอาหารร่วมกับผู้ปกครอง การส่งเสริมให้เด็กออกกำลังกาย โดยใช้กิจกรรมการเดินแอโรบิกและการเล่นฮูล่าฮูป และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติ (3) การอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง และ (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ถาม-ตอบ/สัมภาษณ์ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยครูและผู้บริหารที่เข้าร่วมอบรม กิจกรรมการจัดอบรมดังกล่าวจะเป็นในรูปแบบกึ่งทางการ เน้นให้ผู้รับการอบรมได้มีส่วนร่วม มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การโต้ตอบ หรือแม้แต่การให้ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เล่านิทานพื้นบ้านให้ฟัง บอกเมนูอาหารพื้นบ้าน

ที่มีประโยชน์ ของเล่นในท้องถิ่นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย เป็นต้น ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมไม่ว่าจะเป็นเด็กปฐมวัย ผู้ปกครอง คณะครูและผู้บริหาร หรือแม้แต่ นิสิตเองก็จะได้รับสาระความรู้ไปพร้อมๆ กับความสนุกสนาน ความเป็นกันเอง และไม่น่าเบื่อ อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้จริงต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กุญแจต้นดีผลาชีวะ (2551: 125-126) อธิบายว่า การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองมีหลายรูปแบบ ทั้งการเข้าอบรม ประชุม การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน แต่ความสำเร็จจะอยู่ที่การใช้เทคนิคทางการศึกษาที่สามารถจูงใจให้ผู้ปกครองเข้าถึงการศึกษากำหนด ประกอบด้วย เนื้อหาสาระ เข้าใจข้อจำกัดของผู้ปกครองทั้งด้านความรู้ เวลา ความเชื่อ และใช้เทคนิคทางการศึกษาเจาะจง ตามรูปแบบของการให้การศึกษา เพื่อจูงใจ ให้ผู้ปกครองให้ความสนใจมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษากฎหมาย สมะววรรณะ และคณะ (2554: 95-96) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-5 ปี ในเขตจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ กิจกรรมนิทาน กิจกรรมเพลง/ดนตรี/การเคลื่อนไหวตามจังหวะ กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเล่นของเล่น กิจกรรมการละเล่น/ การเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการใช้แบบฝึกทักษะ และกิจกรรมเกมคอมพิวเตอร์ ซึ่งหลักสูตรที่ใช้อบรม มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผู้ปกครองที่เข้าร่วมการฝึกอบรม มีความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี และดีมากตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.44-3.87 และ 4.65-4.54

ผู้ปกครองที่ผ่านการเข้าฝึกอบรมนำความรู้ ทั้งด้าน ทฤษฎี และด้านปฏิบัติไปจัดกิจกรรมเสริมสร้าง ประสพการณ์การเรียนรู้ให้กับลูกที่บ้านผลปรากฏ ดังนี้ 1) ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมเสริมสร้าง ประสพการณ์การเรียนรู้เด็กปฐมวัย อยู่ในระดับดี ทุกหัวข้อ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.45-4.05 แสดงว่า พ่อแม่/ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมได้ในระดับดี 2) พฤติกรรมการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยจากการ จัดกิจกรรมเสริมประสพการณ์การเรียนรู้ 3 ครั้ง พบว่าพฤติกรรมสูงขึ้นทุกกิจกรรม3) ความสนใจ ทำกิจกรรมของลูกที่มีระดับมาก ได้แก่ กิจกรรม นิทาน เพลง/ดนตรี/เคลื่อนไหวการเล่นของเล่น และกิจกรรมเกมคอมพิวเตอร์ กิจกรรมที่ทำให้ เด็กสนุกมาก ได้แก่ กิจกรรมเพลง/ดนตรี/เคลื่อนไหว และการเล่นของเล่น ส่วนกิจกรรมที่เด็กให้ ความร่วมมือทำกิจกรรมได้ดีมาก ได้แก่ กิจกรรม นิทาน การเล่นของเล่น การละเล่น/กิจกรรม กลางแจ้ง และการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ ด้านข้อ เสนอแนะ ของผู้ปกครองคือต้องการที่จะให้มีการ อบรม ในกิจกรรมต่างๆ อีก เพราะจะทำให้พ่อ แม่/ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมเสริม สร้างการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ ผู้ปกครองที่อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ยังประกอบ ไปด้วยปู่ย่า ตายาย ที่ครูปฐมวัยจะต้องทำงานร่วม กันในการพัฒนาเด็ก ซึ่งมี หลายรูปแบบและต้อง สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น นั้นๆ ด้วย สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ทศนีย์ นาคุณทรง และคณะ (2557: 80-81) ศึกษาการ พัฒนารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของ ผู้สูงอายุ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหาร ส่วนตำบล เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบวิธีการอบรมเลี้ยงดู เด็กปฐมวัยของผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เด็ก ปฐมวัยของผู้สูงอายุ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ การ อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของ ผู้สูงอายุ การวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาความ

ต้องการจำเป็นและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปฐมวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ระดับการปฏิบัติที่น้อย ที่สุดคือ ด้านสติปัญญา ได้แก่ การใช้สื่อ นิทาน ของเล่นพื้นบ้านในการสั่งสอนเด็ก ($\bar{X}=1.48$) การ เล่านิทาน ท่องกลอนสั้น เพื่อความสนุกสนาน และ สอนเด็ก โดยให้เด็กดูนิทานประกอบ ($\bar{X}=1.41$) และด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การฝึกให้เด็ก รู้จักทำของเล่น จากสิ่งของที่มีอยู่แล้ว ($\bar{X}=1.46$) ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการอบรม เลี้ยงดู เด็กปฐมวัยของผู้สูงอายุ สร้างและพัฒนา รูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้สูง อายุได้จำนวน 3 ชุด ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปฐมวัยด้านสติปัญญา จำนวน 2 ชุด ประกอบ ด้วย ชุดกิจกรรมกล่อมเด็กด้วยบทเพลงโลกแห่ง จินตนาการ ชุดกิจกรรมเล่านิทาน อ่านหนังสือ จินตนาการไม้จิ้มฟัน การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม 1 ชุด ประกอบด้วย ชุด กิจกรรมสื่อ และของเล่นพื้นบ้านไม่ยาก อย่างที่ คิด ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ การอบรม นำรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมาจัดอบรมให้กับผู้สูง อายุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน พบว่า ผู้สูงอายุประเมินผลการฝึกอบรมโดยรวม มีความ เหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 เมื่อแยกเป็น รายด้านทุกด้าน มีความเหมาะสม ในระดับมาก ที่สุดทุกข้อ ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการ จัดการฝึกอบรม และด้านสถานที่/เอกสาร/อาหาร ตามลำดับ และการติดตามผล การใช้รูปแบบการ อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูง อายุได้มีการนำเอาวัสดุ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และ วัสดุเหลือใช้มาทำเป็น ของเล่นให้ลูกหลานเล่น และมีการนำเอานิทาน รวมถึงบทร้องกล่อมเด็ก มาใช้กับลูกหลาน ของตนเองมากขึ้น

2. ผลการใช้รูปแบบการให้ความรู้ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียน บ้าน

วังบัวสามัคคีวิทยา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีคู่มือการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ซึ่งจัดเป็นชุดกิจกรรม โดยใน 1 ชุดประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหารายบุคคล/ครอบครัว แผนการจัดกิจกรรม และสื่อการให้ความรู้ เนื่องจากครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความเฉพาะทั้งในเรื่องของอาชีพ จำนวนสมาชิก และวิถีการดำเนินชีวิต จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการเก็บข้อมูลจากหลากหลายแหล่งแล้วนำมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขก่อน หรือแม้แต่การจัดเพียง 1 กิจกรรมแต่สามารถแก้ปัญหาได้หลายประการ เช่น การที่เด็กนำหมากน้อยกว่าเกณฑ์ ไม่ชอบรับประทานอาหาร และเป็นเด็กที่ซื่ออายุ ไม่กล้าแสดงออก จึงออกแบบกิจกรรมให้มีการปลูกผัก แล้วนำมาทำอาหาร วาดภาพ/แต่งนิทานต่อจากการทำกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองได้เห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของเด็กและเป็นแรงจูงใจให้อยากนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป และพบว่า มีคะแนนความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เฉลี่ยเท่ากับ 4.57 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ซึ่งด้านที่มีคะแนน มากที่สุดคือ ครัวจัดเป็นกิจกรรมต่อเนื่องทุกปี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 รองลงมาคือ รูปแบบการจัดกิจกรรมและสื่อมีความน่าสนใจ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 รองลงมาคือ ได้รับความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปใช้ได้จริง และความเหมาะสมของกิจกรรมในภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และด้านสุดท้ายคือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวเสนอแนะ ต่อครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียน เพื่อให้ทางโรงเรียนสามารถนำข้อมูลของโครงการดังกล่าวไปประยุกต์ให้เหมาะสมในการให้ความรู้ผู้ปกครองและการทำงานร่วมกันทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชนต่อไป ซึ่งมีความ

สอดคล้องกับ อัญมณี บุญเชื้อ (2553: 86) อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่โดยทั่วไป จะอยู่ในช่วงของการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือในช่วงพักผ่อนอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ใหญ่ จะคอยเป็นที่ปรึกษา คอยตอบ คอยแก้ คอยแนะ และคอยสังเกตสัญญาณของเด็กว่า เขาต้องการความช่วยเหลือ หรืออยากทำด้วยตัวเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Fagbeminiyi (2011: 42) บทบาทของผู้ปกครองในการศึกษาปฐมวัย: กรณีศึกษา Ikeja รัฐลากอสประเทศไนจีเรีย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะช่วยขยายขอบข่ายการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้กว้างขึ้น เป็นการเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแก่กันและกัน ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกเชื่อมั่น นับถือตนเอง และมีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพ็ญศรี ไชยสาลี (2559: 74-77) ได้ทำการศึกษา และเปรียบเทียบพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ใน 6 ด้าน ได้แก่ การเลี้ยงดู การสื่อสาร อาสาสมัคร การเรียนรู้ ที่บ้าน การตัดสินใจ และการให้ความร่วมมือกับชุมชน จากกลุ่มตัวอย่าง 113 คน พบว่า การมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนาของผู้ปกครอง ในการจัดการเรียนรู้ของระดับปฐมวัย โรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านอาสาสมัคร และด้านการเลี้ยงดู ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้โรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา พบว่า โดยรวมและรายข้อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน

การจัดการเรียนรู้ของนักเรียนระดับปฐมวัย ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเลี้ยงดู ผู้ปกครองควรสร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว ชักถามเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในโรงเรียนในแต่ละวัน และสอดแทรกคุณธรรมในขณะที่อยู่ที่บ้าน 2) ด้านการสื่อสาร ผู้ปกครองควรเข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้ง และควรให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน 3) ด้านอาสาสมัคร จัดให้มีเครือข่ายเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ปกครอง นักเรียน ครู และโรงเรียน 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองควรตรวจการบ้าน ช่วยสอนทำการบ้าน พูดคุยกับเด็กเรื่องราวที่อยู่ในโรงเรียน ช่วยทบทวนสิ่งที่ครูสอน อ่านหนังสือหรือเล่านิทานให้ฟัง 5) ด้านการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นกรรมการของโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ เพื่อร่วมตัดสินใจและร่วมประเมิณผล 6) ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนและสนับสนุนให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมจิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ บริจาคสิ่งของให้กับผู้ประสบภัย ผู้ยากไร้ และมีความสอดคล้องกับชนมัตถิตา ยาแก้ว และคณะ (2560: 65) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้ปกครองประกอบอาชีพทำงานส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาคือพนักงานเอกชน และรับราชการและรัฐวิสาหกิจ มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การอาสาสมัคร และการมีส่วนร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้แล้ว ยังมีรูปแบบการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบอื่นๆ อีก

สอดคล้องกับ หนึ่งฤทัย ชัยดารา (2559: 273-274) ศึกษาการสร้างและประสิทธิภาพของรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองแบบสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ถูกเพศ โดยมีกระบวนการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สร้างรูปแบบ SUKDEE โดยการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยต่างๆ ระยะ ที่ 2 ประเมิณประสิทธิภาพระยะที่ 3 ขยายรูปแบบ SUKDEE แก่ครูปฐมวัย ผลการศึกษาในรูปแบบ SUKDEE ประกอบด้วย S: Stimulus, U: Understand, K: Knowledge, D: Doing, E: Self efficiency และ E: Empowerment พบว่า 1) หลังการทดลอง ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ถูกเพศ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ SUKDEE อยู่ในระดับมาก 3) ครูปฐมวัยที่ทดลองใช้รูปแบบ SUKDEE เห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการลงพื้นที่ให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยพบว่า สิ่งที่น่าไปให้ความรู้ นั้น เกิดประโยชน์ต่อผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย หรือแม้แต่ลุง ป้า น้า อา พี่น้องของเด็กๆ ที่อยู่ บ้านใกล้เคียง ต่างก็ให้ความสนใจเข้ามาร่วม ในกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการตลอดการ ลงพื้นที่ให้ความรู้ อีกทั้งความเป็นกัลยาณมิตรของครูประจำชั้นยังให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการประสานงานกับผู้ปกครอง แจ้งกำหนดการผ่านผู้ใหญ่บ้านประกาศเสียงตามสายในหมู่บ้านให้ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัย นิสิต ผู้ปกครองในชุมชน และคณะครูในโรงเรียน ก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นกันเอง ทุกคนต่างพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนมุมมอง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งผู้ปกครองเองก็ได้เรียนรู้วิธีการ

รอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างถูกวิธี และเห็นข้อเสียของการใช้โทรทัศน์ โทรศัพท์ และคอมพิวเตอร์ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หันมาส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ และหาเวลามาอยู่กับเด็ก พูดคุย เล่นกับเด็ก เล่นนิทานให้ฟัง หรือทำอาหารร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นครอบครัว สุขสันต์ เอื้อเฟื้อ ฟังพา และเรียนรู้ร่วมกัน ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษารายกรณีที่มีความแตกต่างกันไป ในพื้นที่อื่น ๆ การนำไปใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับลักษณะความแตกต่างของท้องถิ่น สังคม และวัฒนธรรมที่ต่างกัน โดยมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้งอาชีพ อายุ ระดับการศึกษา สภาพความเป็นอยู่ และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองก่อนทุกครั้ง เพื่อให้ได้รูปแบบ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม ใช้ได้จริง มีความหมายและเกิดคุณค่า

นอกจากนี้ การให้ความรู้ผู้ปกครองที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้าง

ความเชื่อมั่น จริงใจ เอาใจใส่ เข้าใจในธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ซึ่งเมื่อเราเข้าไปให้ความรู้แล้ว ผู้ปกครองจะต้องไม่รู้สึกรู้ว่าเรื่องนั้น ๆ ที่จะต้องทำ เป็นเรื่องยากและขัดกับวิถีการใช้ชีวิตของตนเอง รวมไปถึงในชุมชนที่มีภาษาประจำท้องถิ่นอยู่ หากผู้วิจัยสามารถพูดและใช้ภาษาถิ่นนั้น ๆ ในการสื่อสารกับผู้ปกครอง จะช่วยให้เกิดความใกล้ชิด และได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น ผู้ปกครองเองก็มีความยินดีในการ ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือดีขึ้น อีกทั้งจะต้อง ทำให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการนำความรู้เหล่านั้น ไปใช้จริงได้ด้วยตนเองในการอบรมเลี้ยงดู ลูกหลานในวัยปฐมวัย ซึ่งจะเกิดเป็นความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ และการให้ความรู้ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย ในท้องถิ่นอื่น และรูปแบบอื่น เพิ่มเติมอีก

2.2 ควรส่งเสริมให้โรงเรียนต่าง ๆ มีกิจกรรม และโครงการให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). *คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิด-5 ปี สำหรับผู้ปกครอง*. เชียงใหม่: สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กฤษณา สมะวรรณนะ มนต์ชัย เทียนทอง พิไลฐู เมธากัทธ และไพโรจน์ สติระยากร. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5 (3): 95-104.
- กุลยา ตันตติลาชีวะ. (2551). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.
- ชนม์ธิดา ยาแก้ว นิศารัตน์ อิศระมโนรส อัญชิษฐา ปิยะจิตติ รวี ศิริปริชยากร และจิราภรณ์ ยกอินทร์. (2560). *รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง*. คณะครุศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ทัศนีย์ นาคุณทรง, ประสพสุข ฤทธิเดช, สุชาดา หวังลิทธิเดช, บงกชรัตน์ ศุภเกษร และวารินทร์ทิพย์ ศรีกุลลา. การพัฒนารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้สูงอายุ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรบริหารส่วนตำบล. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 1 (1): 80-89.

นัยนา อิศสระวิทย์. (2549). *เอกสารประกอบการสอน: การให้ความรู้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

หนึ่งฤทัย ชัยดารา (2559). การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้กับผู้ปกครองแบบสุชาติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ถูกเพศ. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 4 (1): 273-283.

เพ็ญศรี ไชยสาลี. (2559). *การมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนาผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ปรินญาณานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.*

วรรณาท รักสกุลไทย และคณะ. (2554). *สุดยอดเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพ*. กรุงเทพฯ: เพาเวอร์ พรินท์.

สราวดี เพ็งโคตร และจันทร์ชลี มาพุดธ. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 7 (1): 68.

สุทธิพรรณ อีรพงศ์, จุฬินทิพา นพคุณ, วิภาดา แก้วละเอียด และชนิสรา ใจชัยภูมิ. (2559). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.*

สุรียา ฮ่องเสนาะ. (2558). *การศึกษาเด็กปฐมวัยหัวใจสำคัญของการศึกษา*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2560 จาก <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-082.pdf>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556ก). *บทบาทของพ่อแม่ ครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก ในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “การศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย” ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์และบางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556ข). *แนวทางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “การศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย” ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์และบางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร.

อัญมณี บุญชื้อ. (2553). *เรื่องเล่น ไม่ใช่เรื่องเล่น เล่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แพลนसारาดิ็ก.

Fagbeminiyi, F., F. (2011). The role of parents in early childhood education: A case study of Ikeja, Lagos State, Nigeria. *Global Journal of Human Social Science*, 11 (2): 42-51.